

KROŽNO GOSPODARSTVO

Vsi smo soodgovorni za prispevek k prehodu v krožno ekonomijo

Zeleno oziroma **krožno gospodarstvo** ni izbira, je nuja. Tako za Slovenijo, Evropo kot svet. Obstoječi ekonomski model namreč ni vzdržan, saj ne upošteva dejstva, da so viri omejeni in da je z njimi treba ravnati gospodarno.

Irena Račič

»Ko govorimo o gospodarskem razvoju, velja upoštevati ekonomsko, okoljsko, družbeno in medgeneracijsko komponento. Sodelovanje različnih deležnikov, povezovanje politik, holističen pogled in sistemski pristop so sestavine, ki vodijo v oblikovanje takšnega modela gospodarstva, ki omogoča ohranjanje kakovosti bivanja vsakogar ob sočasni mednarodni konkurenčnosti gospodarstva,« pravi **Ladeja Godina Košir**, pobudnica platforme **Circular Change** in soustanoviteljica družbe **Giacomelli media**, in dodaja, da ima Slovenija v EU pomembno vlogo pri spodbujanju prehoda v **krožno gospodarstvo**. »Predlagatelj prvega svežnja o **krožnem gospodarstvu** leta 2014 je bil kot evropski komisar za okolje namreč dr. Janez Potočnik. Decembra 2015 sprejet evropski sveženj je določene takrat predlagane ukrepe omilil in nekatere celo izpustil, kljub temu pa pomeni pomemben mejnik v smeri udejanjanja ukrepov in politik, ki članice EU usmerja in spodbuja k prehodu iz tako imenovanega linearnega v krožni ekonomski model.«

Uvajanje sprememb že pri snovanju izdelkov

Obstoječi linearni model temelji na tem, da vire vzamemo, uporabimo in zavržemo. Medtem ko krožni model stremi k temu, da »različne vire v proizvodnem in potrošnem ciklu zadržimo čim dlje«, kot gospodarno rabo virov pojasni dr. Janez Potočnik. »Ob takšnem razumevanju **krožnega gospodarstva** je jasno, da je ključno začeti spremembe uvajati že pri

samem snovanju, oblikovanju izdelkov. Se vprašati, ali določen izdelek resnično potrebujemo, ali ga znamo zasnovati na modularen način, ki bo omogočal podaljševanje življenjskega cikla izdelka s tem, da ga bomo popravili, dodelali, ponovno uporabili, nadgradili in šele v skrajni točki reciklirali. Znamo in želimo izbrati ustrezne materiale, uporabiti obnovljive vire energije, opuščati uporabo nevarnih snovi? Smo pripravljeni posedovanje nadomestiti s souporabo?« razlaga naša sogovornica in dodaja, da vse to kliče po prilagajanju poslovnih modelov, po preobrazbi celotnih verig vrednosti in po spreminjanju potrošnih navad. »Prav zato gre za dolgoročni proces, ki vključuje tako potrošnika kot proizvajalca oz. ponudnika storitve. Vsakdo je soodgovoren za prispevek k prehodu v krožno ekonomijo in naša soodvisnost je očitna.«

Vprašanje kapitala v vseh njegovih oblikah

Na vprašanje, kje lahko pri prehodu na nov model ekonomije pričakujemo težave, pa naša sogovornica odgovarja, da vsaka sprememba pomeni sestop iz znane, iz cone udobja. »Nehvaležno je napovedovati, kje lahko pričakujemo težave, in v tej smeri iskati razloge, da se s spremembo ne soočimo. Mnogo bolj konstruktivno se je ozreti po tem, kaj lahko prehod v **krožno gospodarstvo** prinese dobrega, kako nam lahko zagotovi obstoj na planetu. Že omenjen celosten, sistemski pristop in holističen pogled sta pogoja, ki nam sploh omogočata, da razumemo planet kot skupen, enovit prostor, kjer imajo naše izbire in ravnanja določene posledice, pred katerimi se ne da ubežati, niti se jih ne da izbrisati,« še poudarja in dodaja, da pa so naslednje vprašanje viri, kapital v vseh svojih oblikah – naravni, družbeni, socialni, kulturni, duhovni... »Vedno nižja cena človeškega kapitala, zanemarjanje naravnega kapitala in močna odvisnost od cene surovin zagotovo ne prispevajo k blaginji, h krepitvi kakovosti bivanja. Iskanje vzvodov rasti na račun izčrpanja in obremenjevanja narave je kratkoročna

poteza.« Model **krožnega gospodarstva** vabi k mobilizaciji ustvarjalnosti, spodbuja inovativnost, sodelovanje vseh deležnikov pri soustvarjanju drugačnih rešitev in novih poslovnih modelov, za kar je potrebno ustrezno podporno okolje. Tu velja izpostaviti predvsem usklajene vladne politike, zakonodajo, finančne spodbude in preostale podporne ukrepe, še dodaja Godina-Koširjeva.

Krožno gospodarstvo prinaša tudi nove priložnosti

Vztrajanje v obstoječem ekonomskem modelu pomeni zatiskanje oči pred dejstvi, saj vemo, da so viri omejeni, rast prebivalstva pa je očitna. Po ocenah Organizacije združenih narodov (OZN) se bo prebivalstvo z današnjih 73 milijarde do sredine stoletja povečalo na 9,7 milijarde. Zagotavljanje vode, hrane, prostora za tolikšno število ljudi je izjemen izziv. Posebno ob upoštevanju dejstva, da je že danes 60 odstotkov ekosistemov degradiranih.

Prehod v **krožno gospodarstvo** s seboj prinaša tudi težave in določeno mero negotovosti, vendar pa hkrati pomeni tudi nove priložnosti in izzive. Do leta 2030 naj bi po napovedih evropske komisije ob implementaciji svežnja **krožnega gospodarstva** v EU ustvarili tri milijone delovnih mest, podjetja pa bi prihranila 600 milijard evrov na leto. »Krožno gospodarstvo s svojo osnovno usmeritvijo, da naj se viri uporabijo čim bolj smotrno in v ciklusu proizvodnje ali uporabe zadržijo čim dlje, daje logičen odgovor na to, da se na ta način ustvarjajo prihranki,« pravi Godina-Koširjeva in za primer navede družbo Philips, ki med drugim proizvaja zahtevne diagnostične naprave za magnetno resonanco in te naprave oblikuje tako, da že v fazi načrtovanja predvidi, kako jih bo lahko modularno nadgrajevala, dopolnjevala, osveževala, predelovala in v končni fazi reciklirala. »Ob prodaji naprave se s kupcem dogovori za prevzem naprave po določenih letih uporabe, saj si s tem zagotovi možnost obnovitve in ponovne prodaje naprave. Prihranek je očitno – isto napravo (osveženo, dodelano, nadgra-

jeno) – ponovno prodaja, korist pri tem pa imajo vsi. Od proizvajalca, do kupca in v končni fazi uporabnika.«

Slovenija bo delovala v trajnostni, krožni smeri

Prehod v **krožno gospodarstvo** odpira številne priložnosti za učenje, raziskovanje, inoviranje. »Končnih odgovorov in rešitev ni, do njih prihajajo deležniki ob na zaupanju temelječih odnosih in sodelovanju,« pravi naša sogovornica in dodaja, da se je Slovenija z Okvirnim programom za prehod v zeleno gospodarstvo, ki ga je Vlada RS sprejela oktobra 2015, zavezala, da bo delovala v smeri

razvoja Slovenije v trajnostni, krožni smeri. Konec septembra 2015 je Vlada RS sprejela tudi Strategijo pametne specializacije, ki vključuje **krožno gospodarstvo** kot eno prioritarnih področij. Z ustanovitvijo medresorske delovne skupine Partnerstvo za zeleno gospodarstvo, ki jo od julija 2016 vodi Tadej Slapnik, generalni sekretar v kabinetu predsednika vlade, in z vključitvijo Slovenije v Fundacijo Ellen MacArthur, vodilno svetovno fundacijo za spodbujanje prehoda v **krožno gospodarstvo**, pa se Slovenija uvršča med države, ki svojo prihodnost vidijo v krožnem ekonomskem modelu. »Tudi od maja 2016 delujoča platforma

Circular Change z aktivnostmi vključevanja različnih deležnikov in podporo prepoznavnosti njihovih krožnih zgodb v domačem in mednarodnem prostoru prispeva k referenčnosti Slovenije kot ene 'krožnih pionirk',« še dodaja Godina-Koširjeva. x

Po napovedih evropske komisije ob implementaciji svežnja krožnega gospodarstva naj bi do leta 2030 v EU ustvarili tri milijone delovnih mest, podjetja pa bi prihranila 600 milijard evrov na leto.

Mednarodna konferenca o **krožnem gospodarstvu**, ki je v Sloveniji potekala maja v okviru platforme **Circular Change**, je naletela na izjemen odziv. Na fotografiji: **Ladeja Godina Košir**, Tjaša Ficko, Giancarlo Miranda, Guido Braam in Casper Jorna. © Matjaž Tavčar